

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Prohlášení oběti o dopadu trestného činu na její život

V jakémkoliv stádiu trestního řízení má oběť právo učinit prohlášení o tom, jaký dopad měl spáchaný trestný čin na její dosavadní život. V zahraničí je toto právo označováno jako victim impact statement, neboli právo oběti být slyšena.

Tento institut byl do českého právního řádu zaveden zákonem č. [45/2013](#) Sb., o obětech trestných činů (dále také jako „ObTrČ“). Konkrétně se mu věnuje § 22 ObTrČ, který říká: *„Oběť má právo v kterémkoliv stádiu trestního řízení učinit prohlášení o tom, jaký dopad měl spáchaný trestný čin na její dosavadní život. Oběť může učinit prohlášení i písemně“*.

V souvislosti s přijetím zákona o obětech trestných činů došlo také k dílčím změnám zákona č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním - trestní řád (dále také jako „TŘ“). Například z ust. § 89 odst. 2 TŘ plyne, že prohlášení oběti o dopadu trestného činu na její život je považováno za důkaz.^[1] Dále je nutno zmínit ust. § 212a TŘ, který možnost učinit prohlášení o dopadu trestného činu zakotvil jako právo poškozeného v trestním řízení: *„Poškozený, který je obětí trestného činu podle zákona o obětech trestných činů, může žádat v hlavním líčení, aby mohl učinit prohlášení o tom, jaký dopad měl spáchaný trestný čin na jeho dosavadní život, a to i v případě, že prohlášení učinil písemně. Předseda senátu je povinen žádosti vyhovět a umožnit ústní prohlášení nejpozději v závěrečné řeči. Ústní prohlášení poškozeného lze přerušit jen tehdy, jestliže se zřejmě odchyluje z jeho rámce.“*

Odborná veřejnost má však k dikci ust. § 212a TŘ výtky, když nelze zužovat osoby oprávněné k podání prohlášení o dopadu trestného činu pouze na poškozené v postavení oběti. Výčet, koho lze považovat v trestním řízení za oběť, nám podává ust. § 2 odst. 2 a 3 ObTrČ.^[2] Ze zmíněného ustanovení zákona o ObTrČ mimo jiného plyne, že prohlášení mohou například učinit rodinní příslušníci, a to v případě, že osobě přímo dotčené trestným činem byla způsobena smrt.

Obsah prohlášení

Výše zmíněné zákonné znění ust. § 22 ObTrČ pouze konstatuje právo oběti učinit prohlášení o dopadu trestného činu na její život, již však nepodává jakékoliv obsahové náležitosti tohoto prohlášení. Odborná veřejnost se shoduje, že obsahem písemného prohlášení o dopadu trestného činu na život oběti by měly být náležitosti formální povahy, jako je například označení orgánu činného v trestním řízení, jemuž je prohlášení adresováno, spisová značka (číslo jednacích), pod kterou je trestní řízení vedeno, identifikace oběti, identifikace pachatele, datum, místo sepsání a podpis oběti. Stěžejní částí prohlášení je pak samotný popis dopadu na život oběti. Dalším běžným „obsahem“ prohlášení o dopadu trestného činu na život oběti jsou přílohy, jako jsou například lékařské zprávy, potvrzení o ušlém zisku/ příjmu apod.^[3]

Nutno zdůraznit, že se jedná pouze o jakési vodítko, které může oběti napomoci prohlášení o dopadu trestného činu na její život formulovat, když však každá oběť, i totožného trestného činu, prožívá a

pocituje dopady trestného činu různě a s různou intenzitou v jednotlivých oblastech svého života.

Různé instituce či státní orgány mají snahu obětem napomoci při vytváření prohlášení o dopadu trestného činu na jejich životy ve formě formulářů na svých webových stránkách, jako je tomu třeba na stránkách Policie české republiky.[\[4\]](#)

Příklad z praxe

Vezmeme-li v úvahu například oběť domácího násilí[\[5\]](#), tak spáchaný trestný čin má ve většině případů dopad do všech sfér života oběti, tedy soukromého, rodinného, pracovního, ale i sexuálního života.

Oběť je ve většině případů nucena vyhledat „nové“ bydlení, nejčastěji v azylových domech nacházejících se na utajené adrese. Pravidla „bydlení“ v azylových domech jsou velmi přísná, podléhají utajovanému režimu a přísnému ubytovacímu řádu. Oběť nesmí nikomu vyrazit, kde se právě nachází, dostane nové jméno, aby nikdo, krom vedení azylového domu, neznal pravou totožnost oběti. Pravidelně dochází ke kontrole pokojů, oběť má omezené vycházky, omezenou možnost návštěv a povinnost se účastnit terapií., a to i v podobě různých prací. Oběť žije v jednom pokoji, bez sociálního zařízení, které je společné pro další obyvatele azylového domu. V azylových domech jsou ubytovány nejčastěji matky s dětmi, které by jinak „skončily na ulici“, oběti domácího násilí či jiných trestných činů. Pro oběť je velmi těžké se s daným prostředím sžít, ač si je vědoma, že všechna pravidla, povinnosti a omezení stanovená azylovým domem jsou pro její dobro s cílem oběť chránit. Oběť přichází do kontaktu se zcela odlišnou skupinou lidí, než ve které se v dosavadním životě pohybovala.

Oběť často přeruší veškeré kontakty s přáteli či známými, neboť se obává jejich reakcí, dotazů, soucitných pohledů, když tyto v mnohých případech již nikdy v budoucnu neobnoví, neboť se necítí být na setkání s nimi připravená, jistá si sama sebou a emocionálně stabilní. I kontakty s rodinou oběť značně omezí, a to nejen z důvodu omezenosti návštěv v azylovém domě, ale právě ze shodného důvodu jako u svých přátel a známých. Oběť se obává dotazů ve smyslu: „proč jsi nám to neřekla, proč si s ním zůstával/a, proč jsi to neřešil/a včas, už kvůli dětem apod.“ Kontakty s rodinou jsou následně opětovně obnovovány, avšak mnohdy za pomoci odborníků z řad psychologů a terapeutů.

Spáchaný trestný čin má nedozírné následky na fyzické i psychické zdraví oběti. Oběť trpí úzkostnými stavy, které se situačně stupňují, je v neustálém napětí, nedokáže se uvolnit, neraduje se ze života, je negativní, pocituje ztrátu pozitivních emocí, trpí svírajícími pocity bezradnosti, bezmoci, ztrátou sebevědomí a velkým strachem z náhodného setkání s pachatelem. Neméně často se u oběti projevují poruchy spánku, problémy s usínáním, časté buzení a noční můry, ve kterých se oběti vracejí prožité traumatizující události. Oběť také často trpí neúnosnými bolestmi hlavy a břicha, nechutenstvím a velkou únavou.

Příkladem uvedené duševní i fyzické útrapy oběti, jako důsledek spáchaného trestného činu, jsou navíc zintenzivněny skutečností, že se úmyslné trestné činnosti dopustila osoba blízká oběti (partner, manžel), tedy osoba, ke které měla oběť velmi silný citový vztah a pouto. Oběť je mnohdy následně neschopna navazovat nejen nové partnerské vztahy, ale i vztahy přátelské, neboť trpí velkou nedůvěrou k lidem obecně, ztrátou sebevědomí a uznáním sama sebe.

V důsledku nejen fyzických zranění, které jí pachatel mnohdy způsobil, ale i v důsledku psychických následků, není oběť schopna dlouhodobě vykonávat své zaměstnání a obecně se soustředit na běžné každodenní činnosti, rutiny. Stává se finančně závislou na svém okolí, státních podporách apod.

Oběť je nucena vyhledat odbornou pomoc psychologů, terapeutů či dokonce psychiatrů, kteří jí

napomáhají se s prožitými traumaty nejprve vyrovnat a následně jejich pomoc spočívá „v nastartování nového života oběti“ a navrácení se k běžným každodenním činnostem. Oběť je často medikována léky snižujícími duševní napětí a úzkosti či dokonce antidepresivy.

Nemálo obětí v důsledku spáchané trestné činnosti trpí tzv. posttraumatickou stresovou poruchou[6], která je pro bližší představu závažnosti tohoto onemocnění z lékařského hlediska přirovnávána k těžkému ublížení na zdraví.

Význam prohlášení

Pomocí prohlášení má oběť možnost „komunikovat“ s pachatelem a napomoci soudu přiblížit, a hlavně pochopit jaké konkrétní dopady na její život měl spáchaný trestný čin. Učinit toto prohlášení a podotýkám nejčastěji v písemné formě, neboť oběť není ve většině případů schopna jej osobně přednést před soudem, jí také může napomoci otevřít cestu k vyrovnání se se spáchaným trestným činem.

Další význam může mít toto prohlášení na samotného pachatele trestného činu, který si díky obsahu prohlášení může uvědomit, co trestným činem spáchal. Otázkou však zůstává, na kolik uvedené prohlášení vzbudí u pachatele soucit a uvědomění si následků svých činů.

A v neposlední řadě může mít prohlášení o dopadu trestního činu na život oběti význam - vliv na rozhodování soudu o výši ukládaného trestu a výši přiznané majetkové škody a nemajetkové újmy.

Závěr

Na závěr je nutno říci, že pokud jste se sami nestali obětí trestného činu nebo někdo z vaší rodiny či každodenně nepracujete s oběťmi, jen stěží si každý z nás dokáže představit, jaké každodenní útrapy, bolesti a strachy oběť trestného činu zažívá. Proto je nutné, aby oběti o svém právu učinit prohlášení o dopadu trestného činu na její život věděly a rozhodně se nebály tento institut využít.

Mgr. Denisa Kartusová,
advokát

[Advokátní kancelář Kartusová Legal](#)

Vodičkova 791/41
110 00 Praha 1

Tel.: +420 777228557
e-mail: kartusova@kartusovalegal.cz

[1] Ust. § 89 odst. 2 TŘ konkrétně říká: „Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a

ohledání. Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout. Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí takového důkazu.“

[2] Ust. § 2 odst. 2 a 3 konstatuje: „(2) Obětí se rozumí fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena škoda nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil nebo měl obohatit.

(3) Byla-li trestným činem způsobena smrt oběti, považují se, utrpěli-li v důsledku smrti oběti újmu, za oběť též její příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner, druh nebo osoba, které oběť ke dni své smrti poskytovala nebo byla povinna poskytovat výživu. Je-li těchto osob více, považuje se za oběť každá z nich“.

[3] JELÍNEK, Jiří. Zákon o obětech trestných činů: komentář s judikaturou. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. Komentátor. s. 119 a GŘIVNA, Tomáš a kol. Zákon o obětech trestných činů: komentář. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2014. xv, s. 1.

[4] K dispozici >>> [zde](#).

[5] Odborně označováno jako týrání osoby žijící ve společném obydlí, § 199 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník

[6] Definováno jako duševní porucha, která vzniká po náhlých událostech ohrožujících život či osobní integritu.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)